

18. YÜZYILDA KONYA’NIN TİCARİ MEKÂNLARI

AT THE EIGHTEENTH CENTURY THE COMMERCIAL SPACES OF KONYA

Dr.Öğr.Üyesi Rümeysa KARS

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Nevşehir/Merkez

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1131>

Reference : Kars, R. (2018). “18. Yüzyılda Konya’nın Ticarî Mekânları”, International Social Sciences Studies Journal, 4(28): 6410-6425

ÖZ

Osmanlı tarihine kaynaklık eden arşiv malzemeleri arasında şer’iyye sicillerinin önemli bir yeri vardır. Bu defterler ait oldukları döneme ilişkin çalışmalarda bulunan araştırmacılara dönemin sosyo-kültürel, idarî, askerî, malî ve iktisadî durumu hakkında önemli bilgiler vermektedir. Şehir tarihçiliği çalışmalarında sıklıkla başvurulan bu kayıtlar çalışmamızda başat rolü oynamaktadır. Şehirlerde ticareti kolaylaştıran bedesten, han, kapalıçarşı ve pazarları; şehirlerarası ana yollar üzerinde kurulan kervansaray, han ve zaviyeler tamamlamaktaydı. Küçük yerleşme yerlerinde ticarî faaliyetlerin yürütüldüğü belli başlı merkezlerden esnafın toplandığı çarşılar uzun çarşı veya kapalı çarşı şeklinde idi. Malların tüketiciye intikalinde pazarlar da önemli ticaret yerleri idi. Cinsi ne olursa olsun emtia, o malın dağıtımının yapıldığı kapan veya hana getirilir ve burada perakendeci tüccara satış yapılırdı. Konya, ticarî yolların kavşağında yer alması dolayısıyla tüccarların uğrak mekanları arasında yer almaktaydı. Tüccarların konaklaması ve ticaret yapabilmeleri için tesis edilmiş ticarî mekanlar Konya’da da mevcuttu. Konya’da hanlar ve çarşılar ticarî malların el değiştirdiği yerler olup pek çoğu büyük külliyeler içinde yer alan vakıf kuruluşlardı.

Anahtar Kelimeler: Şer’iyye Sicilleri, Konya, Ticaret, Tüccar, Çarşı,

ABSTRACT

There is an important place among the archive materials şer’iyye registers which are the source of Ottoman history. These books provide important information about the socio-cultural, administrative, military, financial and economic situation of the researchers in the period they belong to. These records, which are frequently used in urban historiography, play a dominant role in our study. Bedesten, han, closed bazaar and markets that facilitate trade in cities; The caravanserais, hans and zaviyes were built on the intercity main roads. The bazaars where the tradesmen from the main centers where the commercial activities were carried out in small settlements were in the form of a long market or a closed market. Markets were also important trade places for the transfer of goods to consumers. Regardless of the type of commodity, it was brought to the closure or household where the distribution of goods and retailers were sold here. Konya was one of the places frequented by traders due to its location at the junction of commercial roads. Commercial sites were established in Konya to accommodate traders and trade. In Konya, hans and bazaars were the places where commercial goods changed hands, and many of them were foundation foundations in large complexes.

Keywords: Şer’iyye Registers, Konya, Trade, Merchant, Bazaar.

1. GİRİŞ

Şehirlerin doğuşu ve gelişiminde coğrafi yapının önemli bir rolü vardır. Mekân şartlarının müsait olduğu stratejik noktalarda tarih boyunca şehirlerin doğuşuna tanık oluyoruz. Konya, Asya’nın batısında yer alan Anadolu yarımadasının orta güney kısmında bulunmaktadır. (Baykara, 1985: 16) Şehir, İç Anadolu’nun güney kısmında bulunur ve aynı zamanda vilayet merkezidir. Aynı isimle anılan geniş ovanın kuzey batı kenarında ve batıda Toros silsilesine bağlanan dağların etekleri yakınlarında kurulmuştur. (Konyalı, 1964: 7) Konya şehri, geniş ve düz bir bozkırda olmasına rağmen ilkbaharda dağlardan inen suların da etkisiyle etrafı yemyeşil bağ ve bahçelerle kaplıdır. Bu karakteriyle vaha şehri görünümündedir. (Karacaoğlu, 2008: 2)

Konya, Selçuklular zamanında yapıldığı bilinen bir sur ile çevrilidir. Anadolu'da (Ahmedek) denilen iç kal'a'lar çoğu zaman sarp tepeler veya kayalar üzerinde yükselen sağlam hisarlardır. Konya şehrinin ortasında *Alaaddin Tepesi* adı verilen bir höyüğü çeviren Konya İç Kal'ası'nın ne zaman yapıldığı hakkında kesin bilgilere sahip değilsek de Selçuklulardan önce mevcut olduğu da bir gerçektir. (Önder,2001:57) Bu kalenin ise farklı muhkem giriş kapıları bulunmaktaydı.

Genel anlamda bakıldığında Osmanlı Devleti'nde tarım ağırlıklı bir iktisadî düzenin hakim olduğu bilinmektedir. Bunun haricinde milletlerarası, bölgelerarası ve bölge içi ticaret, kentsel ekonomik faaliyetler ve hayvancılık gibi geçim türleri ekonomide hakim unsurlardır. (Aygün,2005: 67) Ticaretin en belirgin özelliği ise arz ve talep dengesidir. Bir tür geçim kaynağı olan ticaret, üretimin artmasına ve ulaşım ağının genişlemesine bağlı olarak gelişim göstermekteydi.

İncelediğimiz kaynaklarda belirtilen kentin muhkem yapısı ve giriş kapılarının çevresi, birer sanat ve ticaret bölgesi haline gelmiş, açılan dükkanlar ile buralarda çarşılar oluşmuştu. Bu giriş noktalarının ticarî önemi İslâm şehirlerinde bir karakteristik özelliktir. (Barthold, 1984: 24) Bunun iki nedeni olmalıdır: Birincisi şehre gelenlerin (civar köyler ahalisinin, yabancı tüccarların) kolayca uğrayabilecekleri yer oluşu; ikincisi de buraların özel bekçiler tarafından korunduğu için güvenilir alanları teşkil etmesidir. (Ergenç,2012: 33)

2. TİCARİ MEKÂNLAR

2.1. Esnaf Çarşıları ve Pazar Yerleri

Şehir, umumiyetle sakinlerinin iş bölümüne tabi olarak tarım dışı mal ve hizmet ürettiği ve bunları yakın çevresinde veya daha geniş bir alanda pazarladığı yer; başka bir tanımla kalabalık nüfuslu idarî yerleşim birimlerine denmektedir. (Ergenç, 1981: 1265 ; Baykara: 40)

A.Toynbee'nin tarifine göre şehir, orada oturanların yaşamaları için gerekli yiyecekleri sınırlar içinde üretmedikleri bir iskân yeridir. Şu hususiyetler dikkati çeker:

1.*Korunmuş olması gereklidir.*

2.*Bir pazarı yani ticaret merkezi olması lazımdır*

3.*Orada bir sanayi, yani gıda dışında bir üretim olması da icap eder.* (Baykara: 42; Toynbee: 1970: 8)

Ayrıca İslam şehir tipinin üç temel ögesi cami, pazar ve hamam, Konya planında da egemendir. Bir kale ile çevrili olan kent, bedesten ve uzun çarşının merkez oluşturduğu zanaat ve ticaret mahalli esnaf çarşıları ile bütünleşerek şehrin hakim unsuru durumuna gelmiştir. (Erdoğan, 2005: 250)

Ticarî yolların güzergâhında bulunan Konya'nın ticarî mekânları olan çarşı ve pazar yerleri kesin sınırlarla mesken alanlarından bağımsız olarak gelişmiştir. (Odabaşı,1998: 88) Aynı meslekten olan esnaf genellikle *sûk* denen çarşıların bulunduğu sokaklarda toplu halde bulunurlardı. *Kayseri, Konya, Tire ve Tokat* gibi canlı ticaret merkezlerinde bu işe ayrılmış sokak ve avlular vardı. (Faroqhi, 1994: 40)

Çarşılar, Alaaddin Tepesi'nin doğu ve güneyindeki saha ile dış kalenin At Pazarı kapısı dışında toplanmış durumda idiler. (Küçükdağ, 1989: 24) Konya'da deri işlemeyle ilgili zanaatlar çok daha sık görülmektedir. Tekstille ilgili zanaatlar da gelişmiş olup bunlar arasında en çok boyacılıktan söz edilmektedir.

İbn Batuta, 1329-1330 tarihleri arasında Konya'yı ziyaret ettiğinde *Konya, büyük ve gelişmiş bir şehirdi. Caddeleri geniş, çarşısı düzenliydi. Küçükbaş hayvanlar buradaki pazarlarda mevcuttu. Konya şehri kapalı kent şeklindeydi. Çarşı, pazarlar surların içinde yer alıyordu. Ticaret yapılarını meydana getiren çarşı ve pazarlar; Alaaddin Tepesi civarında bulunuyordu. Şehir geliştikçe çarşı-pazar mevkii sur dışına taşmıştır.* ifadelerine yer vermiştir. (Aykut, 2004: 211) Evliya Çelebi ise *Sipah Pazarı, Saraçhanesi, Tahta Kalesi mamur ve süslüdür*, ifadeleriyle şehrin ticarî mekânlarının mevcudiyetine değinir. (Kahraman ve Dağlı- III, 1999: 270)

Konya'da kentsel dokunun oluşmasında vakıfların da apayrı bir yeri bulunmaktaydı. Nitekim, Osmanlı Devleti'nde çarşı, pazar, han, bedesten gibi yapılar vakıf müessesesinin çatısı altında birleştirilmekteydi. Vakfedilen gayri menkullerin bir kısmı doğrudan hizmet için kullanılmış, bir kısmı ise kiraya verilmiş ve elde edilen kira geliri vakfın hizmetlerinde değerlendirilmiştir. *İcare, belirli bir menfaati muayyen bir ivaz karşılığında satmak* şeklinde tanımlanmaktadır. Kira hususunda kiralayana *mucir*, kiracıya *müstecir*, kiralananana *mecur* ve kira bedeline *ücret* ya da *icar* denilmektedir. (Cin, 1989: 224)

Bu bağlamda Konya'da pek çok dükkan vakıf malıydı. Kimi zaman kiracılar başlangıçta yüklü bir meblağ ödeyerek mülk üzerinde miras bırakabilecekleri bir tasarruf hakkı edinirlerdi. (İnalçık, 2004: 701)

Vakfa devamlı bir gelir getirmek üzere tahsis edilen paralarla ev,han,arsa gibi gayrimenkuller alınmış biriken sermaye bu şekilde ekonomiye kazandırılmış, kişilerin elinde biriken servetler vakfedilme cihetleriyle atıl olmaktan çıkarılmış, ayrıca bu varlıklardan elde edilen kira gelirleri vakfın giderlerine sarf edilmiştir. (İ.Kurt, 1996: 4) Oldukça farklı bir ticarî yapı türü ise eskiden özel mülk sahipleri tarafından vakıflara bırakılan dükkanlardır. Büyük vakıflar ise genellikle sıralar halinde dükkan yaptırırlar ve kiraya verirlerdi. Vakfedilen menkullerden ise eşyalar doğrudan hizmet için kullanılmış, vakıf malı olan dükkanlar kayıtlarda çoğunlukla üzerinde buldukları sokağın adıyla belirtilmektedir. (Faroqhi: 37- 39)

Konya'da onsekizinci yüzyılın ilk yarısında yer alan çarşı ve pazarların mahiyetine değinecek olursak; Selçuklu devri çarşısının bulunduğu bu alan, Osmanlı belgelerinde *Tahte'l-Kal'a*, *Sipahi Pazarı* ve *Eskipazar Sûku* olarak tanımlanmaktadır. Şehrin ticarî faaliyetinin en yoğun olduğu yer şüphesiz Konya Kalesi'nin, At Pazarı kapısından Mevlâna Celaleddin'in türbesine kadar olan yerdir.

Pek çok sicil kaydında bu bölgeden söz edilir. (KŞS. nr. 41, s. 124, h. 4; H. 1116/ M. 1704; nr. 42, s. 48, h. 1; s. 157, h. 3; H. 1117/ M. 1705; nr. 51, s. 27, h. 3; H. 1140/ M. 1728; nr. 52, s. 226, h. 2; H. 1142/ M. 1730)

At Pazarı Çarşısı/Pazar yeri: At Pazarı kapısı dışında bugünkü Kapı Camii civarında idi. Bu çarşıda at ve merkep pazarları bulunuyordu. *Mutaflar*, *demirciler*, *semerciler*, *kasaplar çarşıları* bu çevrede yer alıyordu. (Küçükdağ, 1989: 28) Ayrıca bu mevkide *Nalbant*, *Bakkal*, *Tağlik(Anahtarçı)*, *Berber*, *Attar*, *Terzi* dükkanlarının bulunduğu da sicillerden öğreniyoruz. (KŞS, nr. 39, s. 22, h. 1; H. 1113/ M. 1701; nr. 40, s. 41, h. 2; s. 43, h. 2; H. 1114/ M. 1702; nr. 41, s. 96, h. 3; H. 1116/ M. 1704; nr. 48, s. 143, h. 3; s. 188, h. 1; H. 1130/ M. 1718)

Özer Ergenç, At Pazarı'nın aynı zamanda Sipahi Pazarı olduğunu belirtir (Ergenç, 1995: 34) Fakat bu bilgi doğru değildir. Belgelerden anlaşıldığı kadarıyla Sipahi Pazarı tarih içerisinde sıklıkla yer değiştirmiş ve muhtelif bölgelerde aynı ismi koruyarak faal olmuştur. İleride Sipahi Pazarı üzerinde ayrıca durulacaktır. Mekkii olarak bakıldığında At Pazarı; Konya şehrini çevreleyen tarihî surların oniki kapısından biri olan ve Kapı Camisi ile Aziziye Camisi arasında ve biraz güneyde yer alan At Pazarı kapısının hemen dışındadır.

At Pazarı Kapısı, bugünkü Larende Caddesi'nin başlangıcı ile Tefikiye Caddesi'nin sonundaki meydana açılan yerde, Vakıflar Çarşısı'nın doğusunda idi. (Uz, 2010: 300) Fakat bu bölge Osmanlı devrinde, ticarî anlamda o kadar gelişmiştir ki kapının iç kısmı da yoğun şekilde ticaret amacı ile kullanılmıştır. Pek çok esnaf çarşısının yanı sıra şehiriçi hanlarından birçoğu da bu bölgede faaliyet göstermiştir. İlgili bir belgeye göre; At Pazarı kapısı hâricinde bir yangın çıkmış ve burada bulunan dükkanlar yanmıştır. (KŞS, nr. 56, s. 124, h. 2; H. 1155/ M. 1743)At Pazarı kapısı çevresi belirtildiği üzere tarihî Konya şehrinin ticarî faaliyetlerinin adeta kalbi gibidir. At Pazarı'nın dahilinde ve haricinde birçok dükkan olduğu gibi, belgelerde *sûk* diye anılan ve aynı işi yapan esnafın çarşıları da burada bulunmaktaydı.

Helvacılar Sûku: At Pazarı'nda bulunmaktadır. (KŞS, nr. 48, s. 192, h. 1; H. 1130/ M. 1718; nr. 56, s. 28, h. 1; H. 1155/ M. 1743) Helvacı dükkanlarının bulunduğu bir mevkidir.

Muytablar/Mutaflar Sûku: Keçi kılından elde edilen dokumaların mutaflar tarafından yapıldığı bilinir. Keçi kılından kıl eşya ve çul dokuyan esnafın bulunduğu çarşı da *Mutaflar Sûku* olarak anılmakta idi. At Pazarı ile Debbaghane arasındadır. Mutaflar Mescidi de bu çarşıda bulunuyordu. (Küçükdağ, 1989: 29; KŞS, nr. 39, s. 31, h. 4; H. 1113/ M. 1701; nr. 55, s. 16, h. 3; H.1153/ M. 1741)

İplikçi Camisi'nin Bedesten'e bakan cephesinin biraz doğusunda idi. (Oğuzoğlu, 1980: 16; Ergenç: 38) Onsekizinci yüzyılın başlarında mutaflar, Aziziye Camisi'nden Mevlana Türbesi'ne giden caddenin üzerinde sıralanan dükkanlarda faaliyet göstermişlerdir. (Keşmir, 2004: 403) Mutaf dükkanı satışına konu olan belgelerde bu çarşının adına rastlanmaktadır. (KŞS, nr. 39, s. 22, h. 1; s. 47, h. 3; H. 1113/ M. 1701) Kentte dokumacılık için gerekli iplik, Müslüman ve gayrimüslim iplikçi esnafınca imal ediliyor, satışını ise üyeleri arasında yine Müslim ve gayrimüslimlerin bulunduğu cüllahlar yapıyorlardı. Bu esnaf atların eğeri altına çul, at ve eşeklere palan, kolan, yem torbası, köylü erkekler için pantolon, kadınlar için örtü dokuyup satarlardı. (Küçükdağ: 32)

Kürkçüler Sûku: Sipahi Pazarı ile Kuyumcular Çarşısı arasında, İplikçi Camisi civarında olmalıdır. (Küçükdağ, 1989: 27) Çünkü 4 Kasım 1713 tarihli bir dükkan satışı kaydında kürkçü dükkanları kuyumcularla beraber anılmaktadır. (KŞS. nr. 46, s. 245, h. 3; H. 1125/ M. 1713)

Uzun Çarşı (Sûk-ı Tavîl): Şehrin ticarî anlamda en yoğun olduğu bölgelerinden birisi de Bedesten ve İplikçiler Camisi'nden At Pazarı'na kadar uzanan Uzun Çarşı'dır. (Oğuzoğlu, 1980: 20) Uzun Çarşı'nın kendisinde sağlı-sollu muhtelif dükkanlar vardır. Bu dükkanların yanı sıra Uzun Çarşı'ya dik açılan sokaklarda faaliyet gösteren esnaf çarşıları da vardır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu çarşılar şunlardır:

Attarlar Sûku: Attarlık, güzel koku, iğne, iplik türü satan esnaf kolu idi. At Pazarı kapısı içinde Alaca Han ile yan yana bulunuyordu. (Küçükdağ:26) Attarların çoğunluğunun burada yer aldığını sicillerden öğreniyoruz.

Konya sur kapılarından At Pazarı Kapısı ile Aksaray Kapısı arasında bir yerdedir. (KŞS, nr. 42, s. 164, h. 2; H. 1117/ M. 1705; nr. 44, s. 47, h. 3; s. 60, h. 2; H. 1121/ M. 1709; nr. 45, s. 73, h. 1; H. 1127/ M. 1715)

Arasta/Haffaflar Sûku: Hacı Hasan Camii yakınında idi. Burası ayakkabı dikicileri ile yapılmış ayakkabı satan esnafın çarşısıdır. Arasta'da külahçı ve saraç dükkanları mevcuttu. (KŞS, nr. 46, s. 199, h. 2; H. 1125/ M. 1713) Ayrıca çilingir dükkanı hibe edilmesine dair bilgi edindiğimiz bir belgede de mevki adı olarak geçer. (KŞS, nr. 48, s. 128, h. 1; H. 1130/ M. 1718) Bu mevkide yer alan bir haffaf dükkanı Türbe-i Celaliye Vakfı akarı olup, kirası senede 10 cedit akçe olarak belirlenmiştir. (KŞS, nr. 48, s. 160, h. 3; H. 1130/ M. 1718; nr. 55, s. 129, h. 2; H. 1153/ M. 1741)

Postalıcılar Sûku: Haffaflarla birlikte Hacı Hasan Camii yakınında olmalıdır. Çünkü bu iki esnafın işi birbirine yakın kabul ediliyordu. Mevkii olarak bu çarşının adına rastladığımız bir belge bulunmaktadır. (KŞS, nr. 40, s. 39, h. 2; H. 1114/ M. 1702)

Eski Bazar Çarşısı: Selçuklu dönemi çarşılarından olduğu için bu isimle anılıyordu. Belgelerde Eski Bazar Çarşısı'ndaki dükkanlar kale ve kale hendeğine sınır gösterilmektedir. (KŞS, nr. 48, s. 168, h. 4; H. 1130/ M. 1718) Muhtemelen Alaaddin Tepesi'nin doğusunda bulunuyordu. Bu çarşıda bakkal, nalbant, kasap ve demirci dükkanları yer alıyordu. (Küçükdağ: 25; KŞS, nr. 39, s. 132, h. 2; H. 1113/ M. 1701)

Çömlekciler Sûku: At Pazarı kapısı dışında Buğday Pazarı'nın karşısında idi. (KŞS, nr. 40, s. 152, h. 2; H. 1114/ M. 1702; nr. 46, s. 32, h.1; H. 1125/ M. 1713; nr. 49, s.16, h.1; H. 1130/ M. 1718; nr. 57, s. 165, h. 2; H.1162/ M. 1750) Sille'de yapılan testiler buradaki dükkanlarda satılırdı. (Küçükdağ: 29)

Kutucular Sûku: Çömlekciler Çarşısı'nın bitişiğinde bulunmaktadır. Çıkrıkçı dükkanı satışında mevki olarak bir belgede adı geçer. (KŞS, nr. 53, s. 16, h. 3; H. 1149/ M. 1737)

Sipahi Bazarı: Osmanlı devri Konyası'nın en eski çarşılarından birisidir. Sicillerde çok sık adı geçen Sipahi Pazarı, Kürkçü Çarşısı yakınında bulunuyordu. (KŞS, nr. 49, s. 177, h. 4; H. 1130/ M. 1718; nr. 53, s. 136, h. 4; H. 1149/ M. 1737) Tahte'l-kal'a Camii, Sipahi Pazarı yakınında gösterildiğine göre bir tarafı Tahte'l-kal'a Çarşısı'na dayanan bu Pazar, Hacı Hasan Camii ile Kürkçü Mescidi arasında bir sokakta olmalıdır. (Küçükdağ: 25) Sipahi Pazarı'nda koltukçu da denilen dellalın halı ve kilim gibi eşyayı açık artırma ile sattığına bakılırsa burası mahkeme kararıyla malların müzayede usulü ile satıldığı *Sûk-ı sultaniye* olmalıdır. (KŞS, nr. 45, s. 233, h. 2; H. 1127/ M. 1715; nr. 53, s. 168, h. 2; H. 1149/ M. 1737)

Sultan Alaaddin Vakfı gelirleri arasında yer almaktadır. İlgili bir belge Tahte'l-kal'a'da Sipahi Pazarı'nda vaki Alaaddin Vakfı'na tabi 4 dükkan 40 cedit akçeye el-Hac Ahmet'e 93 kuruşa satışını ihtiva eder. (KŞS, nr. 48, s. 138, h. 5; H. 1130/ M. 1718) Başka bir belge, Sultan Alaaddin Vakfı'na 10 akçe kira bedeliyle dükkan hissesinin el-Hac Ali'ye 37 kuruşa satılmasını konu edinir. (KŞS, nr. 55, s. 222, h. 1; H. 1153/ M. 1741) Çarşı, zaman içerisinde farklı bölgelerde faaliyet göstermiştir. 1758 yılından sonraki bir tarihte Nakibü'l-hac Seyyid İbrahim Efendi'nin Konya Çarşısı'nda yaptırdığı işhanına taşınmıştır. (Önder: 418; Arabacı, 1999: 58)

Tahte'l-Kal'a Sûku: Şehirde ticaret faaliyetlerinin sürdürüldüğü bir diğer yer de şehrin en eski çarşılarından biri olan Tahte'l-Kal'a'dır. Alaaddin Tepesi'nin eteğinden başlayarak Doğu ve Kuzeydoğu yönlerinde, Karamanoğlu İbrahim Bey'in yaptırdığı eserlere kadar uzanan bölgede olmalıdır. (KŞS, nr. 45, s. 195, h. 1; H. 1127/ M. 1715; nr. 47, s. 296, h. 3; H. 1128/ M. 1716; Oğuzoğlu: 19)

Karamanoğlu İbrahim Bey Evkafı'nı oluşturan imaret, Kapan Hanı ve medresenin Alaaddin Tepesi'nin doğu, kısmen kuzeydoğusunda olduğunu biliyoruz. Bu durumda çarşının da bu civarda olması doğaldır. Sipahi Pazarı yakınında gösterilen Tahte'l-Kal'a Sûku, Attarlar Çarşısı'ndaki dükkanlara bakıyordu. At Pazarı kapısının içinde yer alıyordu. Burada zemini Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfı'na bağlı dükkanlar ile şerbetçi, ekmekçi, leblebici ve berber dükkanları yer alıyordu. (Küçükdağ: 25; KŞS, nr. 45, s. 191, h. 3; H. 1127/ M. 1715; nr. 50, s. 244, h. 2; H. 1138/ M. 1726) Tahte'l-kal'a Çarşısı'nın kendi ismiyle anılan bir camisi ve bir de çeşmesi bulunuyordu. (KŞS, nr. 47, s. 296, h. 3; H. 1128/ M. 1716).

Keçeciler Sûku: At Pazarı Kapısı içinde bu kapı ile Aksaray Kapısı arasında bulunuyordu. Attarlar Sûku ile birlikte At Pazarı kapısının içerisinde ve Alaca Han civarındadır. Bu han, At Pazarı kapısı ile Aksaray kapısı arasında olduğuna göre çarşı da bu iki kapı arasında idi. Dönemin önemli çarşılarındandı. Alacahan, Hacı Hüseyin Mescidi, Yediler Sultan Tekkesi bu çarşıda yer almaktadır. (Küçükdağ: 27) Keçeciler Sûku'nda bir tarafı Musline Vakfı, bir tarafı Aksaray Mahallesi olarak zikredilen keçeci dükkanlarının satışına konu olması dolayısıyla çarşının mevkiini belirleyebiliyoruz. (KŞS, nr. 39, s. 59, h. 2; H. 1113/ M. 1701; nr. 44, s. 55, h. 3; H. 1121/ M. 1709)

Kassâblar Sûku: At Pazarı kapısının dışında, Çukuryer denilen yerdedir ve bir tarafında kal'a duvarı vardır, şeklinde sicillerden mekân olan çarşının yerini öğreniyoruz. (KŞS, nr. 49, s. 231, h. 1; s. 231, h. 2; s. 242, h. 3; H. 1130/ M. 1718)

Külâhcılar Sûku: Kale içinde Hacı Hasan ile İplikçi Camileri arasında saraçlarla yan yana bulunuyordu. (Küçükdağ: 28) Türbe-i Celaliye Vakfı'na akar sağlayan 1 dükkanın 155 kuruşa satışı hakkında bir belgede mevki olarak adı geçer. (KŞS, nr. 48, s. 35, h. 2; H. 1130/ M. 1718)

Buğday Pazarı/Tahıl Pazarı: At Pazarı Kapısı taşrasında yer almaktadır. (KŞS, nr. 43, s. 196, h. 2; H. 1119/ M. 1707) Bir belgede ...kal'a hendeğinde eskici dükkanı köşesinden irak duvarın taşrasında tahıl pazarı civarında... ibaresiyle pazarın mevkiini öğreniyoruz. (KŞS, nr. 41, s. 143, h. 251; H. 1116/ M. 1704)

Devletin bütün sistemlerinin temelini oluşturan tarımsal üretim, geçmiş asırların en önemli belirleyicisi durumunda idi. Doğal olarak Buğday Pazarı da en büyük ve önemli pazar durumundadır. Temel tüketim malzemesi olan hububat ürünlerinin üreticisi ile tüketicinin buluşma yeri bu pazardır. Bir başka deyişle üretici kırsal nüfus ile tüketici şehirlî nüfusun en sık karşılaştığı alanlardan birisi de Buğday Pazarı'dır. Konya'da Selçuklular devrinden itibaren bir Buğday Pazarı mevcuttu. Bu dönemde Alaaddin Tepesi'nin kuzeyinde yer alan pazar, (Baykara: 62) sonraki dönemlerde, şehrin gelişimine bağlı olarak muhtelif bölgelere taşınmış ve varlığını yakın zamanlara kadar sürdürmüştür. Osmanlı kayıtlarında bazen *Buğday Pazarı*; bazen *Tahıl Pazarı* olarak anılan pazar, At Pazarı Kapısı'nın dışında idi (Küçükdağ: 29; Kıvrım, 2005: 227) 6 Aralık 1704 tarihli belgede devlete ait bir arsanın satışı dolayısıyla Tahıl Pazarı'nın yeri ve konumu hakkında açıklama yapılmaktadır. (KŞS, nr. 41, s. 223, h. 1; H. 1116/ M. 1704)

Yağlıklar Sûku: Berber, leblebici, bakkal, kahve dükkanı satışlarına konu olan belgelerde mevki adı olarak geçer. (KŞS, nr. 56, s. 36, h. 2- 3; H. 1155/ M. 1743)

Ticarî sirkülasyonun artması, iç ticaretin canlanması, ticaret yollarının devamlı açık tutulması gibi düşüncelerle belli yerlerde haftada bir pazar kuruluyordu. *Kadınhamı, Argid hamı ve Doğanhisar* kazasında haftada bir gün arayla Pazar kuruluyordu. (S. Öztürk : 95)

Tablo 1. 1700-1750 tarihleri arasında Konya'daki Meslek Grupları (KŞS, 39--57 Nolu Defterler)

Gıda maddeleri ve unlu mamuller satanlar: Kasap , kahveci , arpacı , yağcılar, balcılar, helvacılar, leblebiciler, duhancı (tütüncü), fırıncı, bezirci, bakkal, tuzcu, şerbetçi , habbaz (ekmekçi)
Dokumacılık ve bilhassa pamuk dokumacılığı ile meşgul olanlar: Külâhçı, iplikçi, kendirciler (keten bezcileri), boyacı, bezzaz (bezciler, kumaş satıcıları), terzi, şalvarcı, kazzaz (ipekçiler), keçeci, abacı, mutaf (kıl dokuyan), cullah (çul dokuyucular), yorgancı, hallac
Dericilik ve onunla ilgili yan kollar: Mumcu, kürkcü, debbağlar, haffaf (postalcı, pabuççu-yemenici)
Alet imalatı ile ilgili meslek grupları: Postalıcı, çömlekçi, nalçacı, rençber, kuyumcu, kalaycı , mihci neccarlar (marangozlar), külâhçı , kazgancı, demirci, çıkırcı, dülger, nalbant, bıçakçı, bakırcılar, nalçacı, kılıççı, kutucular, kavukçu, semerci, çilingir
Diğer meslek grupları: Tüccar , sabuncular, attar, berber, kireççi, benna (yapı yapanlar), eskici saraclar , değirmenci, kirişçiler, dellal, dellaklar, katırcı (mükârî), çerçi

2.2.Bedesten ve Hanlar

Esnaf çarşı ve pazar yerlerinin dışında ticaretin en yoğun olduğu yerler vakıf hanların bulunduğu mevkilerdi. Vakıfların şehir içindeki arsa, han, hamam, dükkan, ev, bağ, bahçe, tarla, değirmen gibi yerlerin kiralari dışında köylerdeki vakıf arazilerinden gelen öşürleri ile Mukataâlardan ve vergi gelirlerinden ayrılan payları büyük yekün tutmakta ve Konya'nın ekonomisine canlılık katmaktaydı. (Oğuzoğlu: 172)

Evliya Çelebi, onyedinci yüzyıl ortalarında Konya'da 26 han bulunduğunu yazar. Hanlar genellikle şehrin güney ve doğu tarafında toplanmıştır. (Kahraman ve Dağlı- III: 22)

Bunun yanında Bedesten adı verilen kapalı çarşılar da kentlerin ticarî faaliyetlerinin akışının gerçekleştiği önemli mekânlardan idi.

Bedesten: Konya’da bulunan Bedesten; karşısında Ebu’l Fazl(İplikçi) ve yakınındaki Şerafeddin Camiileri ile bir toplanma ünitesidir. Biraz kuzeydoğuda İbrahim Bey İmareti, Unkapanı ve hanı ile bunların civarındaki Karatay medreseleri ayrı bir grup teşkil ederler. Güneydoğu’da Mevlana Külliyesi, Selimiye Camii, Yeni imaret, Kiremidli Han(Sultan Bayezıd Hanı) bir diğer önemli sosyal odak noktasıdır. Hemen yakınında Piri Paşa Külliyesi vardır. Şehrin batısında bugün İnce Minare denilen Darülhadis, Beyhekim Camii bu arada sayılmalıdır. (Küçükdağ: 37) Ayrıca Bedesten’in mevkii olarak kale içerisinde olduğunu sicillerden öğreniyoruz. (KŞS, nr. 39, s. 258, h. 2; H. 1113/ M. 1701) Burada çuha ve kumaş satışı yapılmaktaydı. (KŞS, nr. 39, s. 49, h. 1; s. 168, h. 2; s. 268, h. 1; H. 1113/ M. 1701; nr. 41, s. 70, h. 1; s. 156, h. 1; s. 157, h. 2; H. 1116/ M. 1704)

Bugün Karatay Lisesi’nin bulunduğu yerde dokuz kubbeli bir bedesten yer alıyordu. Yazıtına göre bu bina Kanuni Sultan Süleyman zamanında H.945/M.1538 yılında yaptırılmıştır. Kadri Molla veya Kadri Çelebi diye anılan Kanuni devri kazaskerlerinden biri tarafından inşa ettirilmiştir. Bedesten, en yoğun ticarî faaliyetlerin geçtiği yerdir. Bedesten ve çevresi, Uzunçarşı vasıtasıyla At Pazarı ve Piri Paşa Külliyesi’ne açılır. Uzunçarşı’ya çıkan esnaf çarşıları, şehir içi trafiğin dağılma yollarıdır. Mevlana ve civarından At Pazarı’na yakınlığı sebebiyle çarşı ve pazar olarak kullanılan sokaklara ulaşılır. (Ergenç, 2012: 34- 35) Bugün Mevlana Türbesi ile İplikçi Camii dolaylarındaki mevkide Bedesten Çarşısı olarak adlandırılan geniş alanı kapsayan bir çarşı bulunmaktadır.

Bedesten’in yanı sıra ticarî organizasyonda etkinliği olan mekânlar olarak hanlar da Konya’daki ticarî faaliyetler açısından önem arz ediyordu.

Evliya Çelebi, *Konya’nın hanlarından At Pazarı Kapısı dışında Bağdat Fatihî’nin annesi Kösem Sultan’ın yaptırdığı büyük han meşhurdur. 26 tane bekar hanı vardır. Bedesteninde birlikte 1900 dükkanı vardır. Kagir yapı ve demir kapılı kanatlarla kurulmuş kurşun örtülü bedestenindeki zengin tüccarlarda bütün dünyanın kıymetli malları bulunur.* (Atsız, 2011: 27) şeklinde değerlendirmelere yer verir.

Kapan Hanı: Şehirlerde sadece yolcuların kaldığı hanlarla bir de kapan hanları bulunurdu. Kapan Hanı “*etraf kasabat ve kuradan şehre gelen zehayir makulesi için düzenlenmiş olup handa “talibine bey’ olundukça” gerekli vergiyi alan mizandar ve kantarcı görev yapar,* ifadelerine rastladığımız bir belgede hanın işletilmesinde gereken hususlara ilişkin bilgi bulunmaktadır. (KŞS, nr. 45, s. 27, h. 136; H. 1127/ M. 1715)

Konya’da Kapan Hanı, 1464 yılında Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından, aynı yerde bulunan imaret ve medresesine gelir sağlamak maksadıyla yaptırılmıştır. *Konya’da vaki merhum İbrahim’in Karaman Evkafı’ndan olan vakf-ı handan...* ibaresine rastlıyoruz. (KŞS, nr. 39, s. 66, h. 1; H. 1113/ M. 1701; Konyalı, 1964: 968; Oğuzoğlu: 12; Ergenç, 1995: 36) Selçuklu devri hanlarından Nizamiye Hanı’nın yakınında ve İbrahim Bey imaretine bitişik olan hanın yeri bugün Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü ile Öğretmen evi arasındadır. (Ergenç: 36)

Ticarî amaç taşıyan şehir hanlarının en işlek ve fonksiyonu itibarıyla en önemlisi olduğunu söyleyebiliriz. Kapan Hanı, İbrahim Bey İmareti’ne bitişiktir ve yeri Alaaddin Tepesi’nin doğusundadır. Bu han özellikle şehrin iaşesini sağlayan ticaret mahallini teşkil etmesi bakımından civar köylülerin konakladıkları bir yer olmuştur. (Ergenç, 2012: 36) Bu han, bir avlu içinde iki katlı, bazı bölümleri kemerli idi. (Küçükdağ: 18) İncelediğimiz dönemde Kapan Hanı’nın tamiratıyla ilgili bir belgeye rastlıyoruz. (KŞS, nr. 57, s. 163, h. 1; H. 1162/ M. 1750)

Kapan Hanı’nda kible duvarından içeride olan kapının doğu yönünde 3.olup ortaklaşa kiralanan 1 odanın 29 kuruşa tasarruf edildiğini ilgili başka bir belgeden anlıyoruz. (KŞS, nr. 44, s. 33, h. 2; H. 1121/ M. 1709) Başka bir belgeden ise hanın kiracısının es-Seyyid İbrahim idi ve burada Müslüman konuklar kalmaktaydı. (KŞS, nr. 43, s. 117, h. 3; H. 1119/ M. 1707; nr. 52, s. 113, h. 3; s. 113, h. 3; H. 1142/ M. 1730) Bunun yanında Konya’nın sosyo-ekonomik hayatında şehiriçi hanlarının rolü büyüktür. Köyünden mahsulünü şehre getirenler, pazarlarda satarlardı. Köyden gelenler ile tacir grubu kentte buldukları dönemlerde şehiriçi hanlarından birinde kalırlardı. Konya’da mevcut şehiriçi hanları ise şunlardı;

Karbansaray Hanı: Musahib Vezir Mustafa Paşa adına mütevellisi Şeyh Ahmet Efendi tarafından yaptırıldığı bilinen Karbansaray Hanı, Konya Kalesi’nin At Pazarı dışında bulunan, Kanlı göl diye bilinen miri arazinin üzerinde idi.(KŞS, nr. 47, s. 27, h. 74; H. 1128/ M. 1716) Aziziye Camisi’nin yerinde bulunan iki katlı Yüksek Cami’nin bitişğinde ve Bazırgan Hanı’nın 540 ayak uzağında idi. İki katlı, kerpiç ve taş

karışımı bir yapıydı. (Küçükdağ: 21- 22; KŞS, nr. 39, s. 156, h. 2; H. 1113/ M. 1701) Musahip Vezir Mustafa Paşa adına babası Şeyh Ahmet Efendi tarafından yaptırıldığından bu sonuncusunun adıyla da anılmıştır. Şeyh Ahmet Efendi Evkafı olarak kayıtlarda geçmektedir. Yolcu ve hancıların ikametine tahsis edilen bir handı. Hacıların hacca giderken ve gelirken konaklamaları için hacılara tahsis edilmiş odaları bulunan Karbansaray Hanı'nın, yukarıda sözü edilen belgelerden iki katlı olduğu ve alt katında dükkanlar bulunduğu anlaşılmaktadır. At Pazarı'ndaki Karbansaray Hanı'nın samanlığının kible canibindeki duvarın tamir masrafına dair kayıttan 8 adet üst katında, 12 adet alt katında oda ve dükkanı olduğunu saptayabilmekteyiz. (KŞS, nr. 39, s. 156, h. 3; H. 1113/ M. 1701)

Bunun yanında hana ilişkin bilgi edinebildiğimiz başka bir belgede, Sipahi Pazarı dolaylarındaki dükkanların kirasından hanın tamir masrafı ödeneğinin temin edildiğinden hareketle burasının bir vakıf hanı olduğunu anlamaktayız. (KŞS, nr. 39, s. 156, h. 2; H. 1113/ M. 1701) Han'ın 20 odasının tamiratına dair 125'er akçe ücret bedeli olduğuna dair başka bir kayıt daha mevcuttur. (KŞS, nr. 54, s. 42, h. 1; s. 60, h. 1; H. 1151/ M. 1739) Karbansaray Hanı gerek kullanım amacı, gerekse kapladığı alan itibarıyla Konya hanlarının en önemlilerinden birisi olarak değerlendirilebilir. Hanın kiralanma sözleşmesinin yenilenmesine ilişkin bir belge; Şeyh Ahmed Vakfı Hanı'nın kiraya verilmesi hususunda vakfın mütevellisi Şeyh Mustafa ibn-i Şeyh Halil, vakfa tabi At Pazarı'nda vaki Karbansaray Hanı'nı kiracılarından Hacı Mustafa ibn-i Ahmet'e 3 sene önce senesi 50 kuruşa kiralandı. Vesika, beş ay kullanımı sonrasında 1750'den 2 sene tamamına kadar tekrardan 80'er kuruştan 160 kuruşa Hacı Mustafa'ya kiralanması hakkındadır. (KŞS, nr. 57, s. 55, h. 2; H. 1162/ M. 1750)

Dedemoğlu/Dedeler Hanı: es-Seyyid eş-Şeyh Mehmet Efendi el-Nakşibendi ibn-i es-Seyyid eş-Şeyh Muslihiddin Efendi'nin 14 Nisan 1724 tarihli vakfiyesine göre han, At Pazarı kapısının haricinde ve Valide Hanı'nın kible tarafındadır. (KŞS, nr. 49, s. 216, h. 1; H. 1130/ M. 1718; nr. 50, s. 18, h. 2; H. 1138/ M. 1726) 10 oda ve büyük bir avluyu ihtiva ediyordu. Yine aynı vakfiyeden bu tarihte on oda ve bir büyük havluyu müstemil olan hanın henüz tamamlanmamış olduğunu öğreniyoruz. Vâkıf, bu hanı ve aynı yerde bulunan iki dükkan ile bir boyahaneyi kendi mahallesi olan Dedemoğlu Mahallesi Mescidi ile Dedemoğlu köyündeki çeşmeye gelir sağlamak için yaptırmıştır. (Küçükdağ: 22- 23) Şerafeddin Camii civarında onun evkafındadır, şeklinde bir belgede de adı geçmektedir. (KŞS, nr. 54, s. 178, h. 2; H. 1151/ M. 1739)

Abdulfettah Çavuş Hanı/Saraçzâde Hanı: Abdulfettah Ağa ibn-i Mehmet tarafından 1683'te Şerafeddin Mahallesi'nde iki katlı olarak yaptırılmıştır. (KŞS, nr. 43, s. 119, h. 1; H. 1119/ M. 1707) Tüccar ve yolcuların konaklama hanı olarak hizmet veriyordu. (Küçükdağ: 20) Ayrıca bu handa paşalar ikamet ediyordu. (KŞS, nr. 42, s. 4, h. 4; H. 1117/ M. 1705) At Pazarı Kapısı haricinde Çadır Çeşme yakınında odaları ve holü ve ahuru olan han, vakıf alanıdır. Abdulfettah Çavuş, Dergah-ı Ali Çavuşları'ndandır. (Küçükdağ: 22; KŞS, nr. 39, s. 55, h. 1; s. 141, h.1; H. 1113/ M. 1701) Han, Şerafeddin Camisi ile mahkeme binasının yakınında iki katlı olarak yaptırılmıştır. Abdulfettah Ağa, handan elde edilecek geliri, Hamid Sancağı'nda Akyazı kasabasında kendi yaptırdığı hamam ile birlikte Konya'da Fakih Paşa Mescidi'ne, yine Konya'da çeşmelere ve Akyazı'daki Orhan Gazi Camisi'ne vakf etmiştir. Üst katında 35 odası olan hanın alt katında odalardan başka dükkanlar, bir kahvehane ve bir de ahır vardır (KŞS, nr. 47, s. 110, h. 111; H. 1128/ M. 1716) Handa genel olarak Müslümanlar ikamet etmektedir. (KŞS, nr. 39, s. 141, h. 1; H. 1113/ M. 1701; nr. 42, s. 170, h. 3; H. 1117/ M. 1705) Handa mevcut dükkanların kirasından temin edilen parayla tamir olunmasına ilişkin bilgi edindiğimiz bir belge mevcuttur. (KŞS, nr. 42, s. 168, h. 2; s. 170, h. 3; H. 1117/ M. 1705) İlgili başka bir belgede bu handa Filibeli Müslüman ve zımmi tacirler, çuha ve aba ticareti gerçekleştirmek maksadıyla kalmaktaydı. (KŞS, nr. 48, s. 222, h. 2; H. 1130/ M. 1718; nr. 57, s. 124, h. 2; H. 1162/ M. 1750) Bunun yanında han yakınında kazzaz dükkanları bulunuyordu. Bunlar ipek işleyenlerin imalathaneleri idi.

Çelebi Efendi Hanı: Bu han, bir dükkan satışı belgesinde At Pazarı kapısının dışında ve 23 odalı olarak kayıtlıdır. (KŞS, nr. 47, s. 11, h. 4; H. 1128/ M. 1716) Mevlana Celaleddin neslinden gelenlere ait olduğu için bu ismi almış olmalıdır. Bir belgede bir miktar duhanı bir tüccarın bu handa kalan birilerine emanet etmesi konu edilmiştir. (KŞS, nr. 50, s. 73, h. 2, s. 193, h. 4; H. 1138/ M. 1726) Belki bu alanda ticaret yapanların uğrağı olan bir handı. Onsekizinci yüzyılın ilk yarısında faal durumda olan hanın çevresinde berber dükkanları vardır. Birden fazla belgede satış veya hibe ilgili dükkanların yeri tanımlanırken Çelebi Hanı ve berber dükkanları birlikte zikredilmektedir. (KŞS, nr. 45, s. 91, h. 2; H. 1127/ M. 1715; nr. 47, s. 11, h. 4; s. 201, h. 2; H. 1128/ M. 1716) Hanın içerisinde bir de mescid bulunuyordu. (Küçükdağ: 21). Ekseriyetle bu handa Müslüman tüccarlar kalıyordu. (KŞS, nr. 41, s. 53, h. 2; H. 1116/ M. 1704; nr. 43, s. 178, h. 1; H. 1119/ M. 1707)

Hasan Efendi/İbad-İbadzâde/Çaylıoğlu-Çaylızade-Çaylıpazar Hanı: Keçeciler Çarşısı'nda Alacahan'ın yakınında Alişerbeti Mahallesi'nde bulunuyordu. İbadullah Efendi ibn-i Abdülhalim, 1683 yılında satın aldığından İbad veya İbadzâde Hanı adıyla anılır olmuştur. Bazı belgelerde Çaylızade Hanı olarak da geçmektedir. İki katlı olup 69 odası ahır ve avlusu ile içinde su kuyusu bulunmaktaydı. (KŞS, nr. 45, s. 126, h. 2; H. 1127/ M. 1715) Müslüman ve gayrimüslim tüccar ve yolcuların kaldıkları dışarıdan gelen tüccarın oda tutup, dükkân gibi kullandığı bir han idi. (Küçükdağ: 20; KŞS, nr. 40, s. 143, h. 2; H. 1114/ M. 1702; nr. 45, s. 247, h. 2; H. 1127/ M. 1715; nr. 46, s. 116, h. 1; H. 1125/ M. 1713; nr. 48, s. 204, h. 2; s. 229, h. 1; H. 1130/ M. 1718; nr. 50, s. 103, h. 1; H. 1138/ M. 1726)

Belgelerde Merhum Hendekizâde el-Hac Mehmet Efendi Evkafı olduğu ve tamir masrafına dair, ayrıca Keçeciler Süku'nda bulunan handa çeşme binası yapılmasına dair bilgiler mevcuttur. (KŞS, nr. 48, s. 1, h. 3; s. 229, h. 1; s. 189, h. 3; H. 1130/ M. 1718) Handa iki dükkânın ortaklaşa kiralanması da başka bir belgede söz konusu olmuştur. (KŞS, nr. 48, s. 18, h. 5; s. 186, h. 1; H. 1130/ M. 1718)

Arslan Ağa Hanı/Valide Hanı: Evliya Çelebi bu han için “*Atbazarı kapusu haricinde Fatih-i Bağdat'tan evvel validesi Kösem Sultan'ın binası olan Han-ı Azim meşhurdur*” diye bilgi vermektedir. At Pazarı yakınında Hacı Fettah Çavuş Hanı bitişiğinde bulunan (Çelebi, 1314: 14b; Küçükdağ: 19- 20) ve Valide Hanı olarak bilinen bu han, IV. Murad'ın annesi Kösem Sultan tarafından, Üsküdar'da merhum kethüda Arslan Ağa'nın inşa ettirdiği camiye vakıf olmak üzere yaptırılmıştır (KŞS, nr. 44, s. 126, h. 2; H. 1121/ M. 1709).

Bu nedenle kayıtlarda “*Arslan Ağa Hanı*” olarak da geçmektedir. (KŞS, nr. 55, s. 69, h. 4; H. 1153/ M. 1741; Oğuzoğlu, 1980: 9) İki katlı olarak inşa edilen Valide Hanı'nın 64 odası vardır (KŞS, nr. 40, s. 144, h. 2; H. 1114/ M. 1702)

Ayrıca bir deposu, 5 kenefi bir ahır ve taş döşeli bir avlusu da bulunmaktadır (Oğuzoğlu: 9) Valide Hanı'nda, yolcuların yanısıra handa sürekli kalarak odalarda satış yapan tüccarlar da bulunmaktaydı. (Oğuzoğlu: 9, KŞS, nr. 41, s. 56, h. 1; H. 1116/ M. 1704) Yerli ve yabancı tüccarlar hanın içinde ve dışında kumaş boyası, kapama ve attar malı satıyor; akşamları handaki depolarına kilitliyorlardı. Devamlı işyeri olarak kullanılan odalardan bir kısmında terziler oturuyordu. (Küçükdağ: 20)

Bedesten'deki esnafın bu tür hanlardaki ticareti yasaklatması üzerine hanın kiracıları, Edirne'ye giderek, padişahın kendi yararlarına emir almışlardı. (KŞS, nr. 39, s. 168, h. 2; H. 1113/ M. 1701) Han'ın mevkiisi, bağlı bulunduğu vakıf, bünyesindeki odaların kiralanması ve kira bedelinin tutarına ilişkin bir belge; At pazarı haricindeki Han'da, Arslan Ağa Vakfı'na tabi olduğu zemin kattaki odalardan her ay 15 cedid akçelik kira bedelini ödeme şartıyla Mustafa ve Süleyman ortaklaşa oda kiralamaya talip olduklarından bahseder. (KŞS, nr. 49, s. 201, h. 4; H. 1130/ M. 1718) Han'ın ortak kiracıları el-Hac es-Seyyid Ahmet ibn-i Mehmet, Mehmet Bey ibn-i el-Hac İbrahim'in arasında ticaret malına konu olan başka bir belgede de hanın adı geçer. (KŞS, nr. 41, s. 70, h. 1; H. 1116/ M. 1704) Menemen Kazası'ndan Helvacı Karyesi sakinlerinden iken Hac için Konya'da Valide Hanı'nda misafirken ölen Bekir oğlu Hacı Şerif'in malının tesbiti ile ilgili bir belgeden bu şahsın bu handa kaldığını anlıyoruz. (KŞS, nr. 57, s. 12, h. 6; H. 1162/ M. 1750)

Konya'da Arslan Ağa Han ve Bedesten'de kumaş ticareti yapılmaktaydı. Gördüğümüz kadarıyla her belgede kumaş satış güzergahı olarak iki mekân birlikte zikredilmektedir. (KŞS, nr. 41, s. 70, h. 1; H. 1116/ M. 1704) Bunun yanında daha önce de belirttiğimiz gibi Arslan Ağa Han'da attar eşyası da satılmaktaydı. (KŞS, nr. 41, s. 157, h. 2; H. 1116/ M. 1704)

Cebecioğlu Hanı: At Pazarı yakınında Pürçekli Mahallesi'nde olan han, Nakîbü'l-eshrâf el-Hac İbrahim Efendi vakfındandır ve bir kısım odaları, ahır ve samanlığı olan avlu içerisinde küçük bir handır. ((KŞS, nr. 52, s. 14, h. 1; H. 1142/ M. 1730; Küçükdağ: 23) Nakîbü'l-eshrâf olan el-Hac İbrahim Efendi 22 Haziran 1728 tarihinde Konya kadılığına (KŞS, nr. 51, s. 13, h. 1; H. 1140/ M. 1728) 28 Ocak 1736 tarihinde de Konya müftülüğüne atanmıştır (KŞS, nr. 53, s. 8, h. 3; H. 1149/ M. 1737) Bu süre zarfında hanın yaptırılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

Nakîbzâde Hanı: Kapı Camisi civarında, Cebecioğlu Hanı'nın yakınında olan han, Nakîboğlu Medresesi'nin vakfidir. (Küçükdağ: 23) Nakîbü' l- eshrâf olan el- Hac İbrahim Efendi tarafından vakıflarına gelir getirmek amacıyla yaptırılmış olmalıdır. Nakîbzâde Hanı'nda Sofya asıllı Süleyman bin Mehmet adındaki Müslüman bir tüccarın kaldığını öğreniyoruz. (KŞS, nr. 43, s. 119, h. 2; H. 1119/ M. 1707)

Burada bulunan bir dükkân satışında ise Nakîbzâde Hanı'ndan, satılan dükkânın tanımlanmasında bahsedilmektedir. Buna göre; Konya Arastası'nın başında bulunan ve bir tarafı Nakîbzâde Hanı olan

helvacı dükkanının satışı konu edilmektedir. (KŞS, nr. 51, s. 37, h. 3; H. 1140/ M. 1728) Bu durumda Nakîbzâde Hanı, Arasta civarında olmalıdır. 1774 tarihinde hanın ayakta olduğunu yine bir dükkan satışından öğreniyoruz. Bu tarihte Nakîbzâde Hanı karşısında yer alan bir demirci dükkanının satışı gerçekleşmiştir. (KŞS, nr. 62, s. 46, h. 3; H. 1168/ M. 1774)

Şeyh Ahmed Efendi/Bezîrgân Hanı: Hanın yapılış tarihi ile ilgili olarak farklı görüşler vardır. Bazı araştırmacılar 1667 tarihini verirken (Önder: 444), bazı araştırmacılar ise 1675 tarihinde yapıldığını belirtir (Küçükdağ, 1992: 22). Ancak genel kanı Şeyh Ahmet Efendi tarafından 1086/1675'te yaptırıldığı yönündedir. Han, bir darü'l-hadis vakfıdır. (Küçükdağ,1989: 22; KŞS, nr. 39, s. 156, h. 2; H. 1113/ M. 1701) At Pazarı Kapısı taşrasında yer alır. (KŞS, nr. 41, s. 161, h. 2; H. 1116/ M. 1704) Bezîrgan Hanı, Şeyh Ahmed Efendi tarafından yaptırılan Çifte hamam ile Debbağlar Hamamı'nın bitişiğinde, Şeyh Ahmed Efendi Camisi'nin(Yüksek Cami) yakınındadır. (KŞS, nr. 47, s. 27, h. 74; H. 1128/ M. 1716)

Merhum Şeyh Ahmed Efendi Müsahip Paşa tarafından bina olunmuştur. Üç seneliğine es-Seyyid Abdulkadir Çelebi ve es-Seyyid Ebubekir Çelebi'ye 468 kuruşa kiralanmıştır. Bu kira bedeli Hatunsaray Çeşmesi'nin masrafına vakfedilir. (KŞS, nr. 48, s. 4, h. 4; s. 100, h. 1; s. 106, h. 1; H. 1130/ M. 1718) denilmektedir. Bezîrgan Hanı, Musahib Mustafa Paşa tarafından vakıflarının mütevellisi olan Şeyh Ahmed Efendi'ye 2000 kuruş (dört kese) verilmek suretiyle, Konya Kalesi'nin At Pazarı Kapısı dışında, Piri Paşa Tekkesi yakınında ve *Kanlı Göl* diye bilinen miri arazi üzerine (ki burayı Mustafa Paşa, padişahın temellük etmiştir) yaptırılmıştır. (KŞS, nr. 47, s. 76, h. 2; H. 1128/ M. 1716; Ağaoglu, 2004: 394)

Konya'da Şeyh Ahmet Efendi'nin inşa ettiği Bezîrgan Hanı evkafına evladiyet üzerine mütevellî olan eş-Şeyh Halil Efendi, Han'ın kiracıları, es-Seyyid Abdulkadir ibn-i Halil, es-Seyyid Ebubekir Çelebi ibn-i es-Seyyid Osman'dan handa kiraladıkları 1 odadan 2 seneliğine 312 kuruşluk bedel üzerine anlaşmışlar ve bu bedel ile hanın tamirâtı gerçekleştirilmiştir. (KŞS, nr. 48, s. 100, h. 1; H. 1130/ M. 1718) Bu handa hem gayrimüslimlerin (KŞS, nr. 49, s. 26, h. 1; H. 1130/ M. 1718) hem de Müslüman tacirlerin kaldığına dair bilgi mevcuttur. (KŞS, nr. 40, s. 52, h.1; H. 1114/ M. 1702; nr. 41, s. 161, h. 2; H. 1116/ M. 1704; nr. 51, s. 93, h. 3; H. 1140/ M. 1728)

1682 tarihli vakfiyesine göre yaptırıldığı dönemde *Hân-ı Cedîd* olarak anılan han iki katlı olup, 57 odası, bir ahır, ahırın üzerinde bir mahzeni ve bir samanlığı vardır. (Sak, 2005: 16; KŞS, nr. 47, s. 27, h. 74; H. 1128/ M. 1716) Vakfiyesinde hanın ne amaçla kullanılacağı açıkça belirtilmiştir. Buna göre hanın hücreleri diğer hanlarda olduğu gibi icara verilecek (icar süresi üç yıl ile sınırlandırılmış) ve elde edilen gelir; hanın kendisinin, hana bağlı olan yerlerin, dükkanların ve caminin yakacağına ve ısıtılmasına, Yüksek Cami'nin tamir ve onarımına, Şeyh Ahmed evkafında görev yapanların maaşlarına harcanacaktır, şeklinde belirtilmiştir. (Sak, 2005: 17; KŞS, nr. 47, s. 27, h.74 ; H. 1128/ M. 1716) Çalışmamıza konu olan dönemde bir belgeden hanın kiracısının Molla Mustafa olduğunu öğreniyoruz. (KŞS, nr. 55, s. 182, h. 1; H. 1153/ M. 1741) Ayrıca Ahmet Çelebi ibn-i Mehmet, Yenihan'daki odalarını, keçeci dükkanlarını Hüseyin ibn-i Mustafa'ya 45 kuruşa kiraladığına dair bir belge mevcuttur. (KŞS, nr. 48, s. 18, h. 5; H. 1130/ M. 1718)

Alacahan: Konya Beylerbeyleri'nden Mahmud Paşa tarafından, Konya sur kapılarından Aksaray kapısı civarında yaptırılmıştır. İki katlı olarak inşa edilen hanın üst kattaki üç odası, Selçuklu dönemi vakıflarından Hoca Sultan Vakfı üzerine, iki odası ise yine Selçuklu devri vakıflarından Hoca Mezîd Vakfı üzerine kurulmuştur.(Sak: 17) Bazı sicil kayıtlarında At Pazarı Kapısı civarında,Uzun Çarşı'da, Keçeciler Çarşısı'nda bulunduğu (KŞS nr. 41, s. 2, h. 4; H. 1116/ M. 1704; nr. 43, s. 144, h. 1; H. 1119/ M. 1707; nr. 44, s. 31, h. 3; H. 1121/ M. 1709; Ergenç, 1995: 36) Başka bir belgede ise Attarlar Çarşısı dolaylarında Helvacılar Süku'nda olduğu belirtilir: "...Attârlar Sûkunda vâki' bir taraftan Alaca Han..." (KŞS, nr. 51, s. 88, h. 1; H. 1140/ M. 1728; nr. 48, s. 192, h. 1; H. 1130/ M. 1718; nr. 56, s. 41, h. 2; H. 1155/ M. 1743) At Pazarı ve Aksaray kapıları, Konya surunun doğusunda birbirine yakın iki kapı olduğu için bu dolaylarda olduğunu söyleyebiliriz.

Buradan hareketle diyebiliriz ki; han, At Pazarı Kapısı dahilinde Aksaray kapısı tarafındaki keçeciler, attarlar, helvacılar çarşılarına yakındı. Yeri Mahmut Paşa Vakfı'nın binası ise Mevlana soyundan eş-Şeyh Abdülhalim Efendi'nin olan Alacahan iki katlı idi. (Küçükdağ: 21- 22) Hanın kiralınmasına ilişkin belgelerden Alacahan'da dükkan satışının 700 kuruş olduğunu ve Mahmut Paşa evkafından olduğunu öğreniyoruz. (KŞS, nr. 42, s. 22, h. 1; H. 1117/ M. 1705; nr. 53, s. 193, h. 1; H. 1149/ M. 1737) Bu dolaylarda zımmî dükkanları mevcuttur ve zimmiler satış yapar. (KŞS, nr. 39, s. 39, h. 1; H. 1113/ M. 1701; nr. 41, s. 147, h. 1; H. 1116/ M. 1704) Bu handa Müslümanların satış yaptığı dükkanlar da mevcuttur. (KŞS, nr. 46, s. 114, h. 1; H. 1125/ M. 1713) Konaklama ve ticarî faaliyet amacıyla kullanılan

hanlardandır. Müslüman ve Gayrimüslim yolcu ve tüccarlar ikamet etmektedir. (KŞS, nr. 49, s. 151, h. 5; H. 1140/ M. 1728)

Kasaba-i Karahisar'da Vakf-ı Ğaşa Mahallesi sakini olup Konya'da iken ölen es- Seyyid Hasan ibn-i es- Seyyid Mehmet'in mirasında handa hissesi olduğu bilinir. At pazarı kapısı dahilinde Alacahan'daki odalardan 10 sehinden 1 sehimi babalarından kendilerine intikal ettiği gerekçesiyle varisleri haklarını talep ederler. (KŞS, nr. 56, s. 41, h. 2; H. 1155/ M. 1743) Bu verilerden hareketle bu hanın bir vakıf hanı olduğunu da saptayabiliyoruz.

Küçük Han: At Pazarı Kapısı kurbunda Küçük Han önündeki kaldırımın yenilenmesi için masraf tespitine dair bir belgede adı geçer. Bu han da Nakîbü'l-eşrâf el-Hac İbrahim Efendi tarafından yaptırılmış bir handır. Selimiye Camisi yakınlarındadır ve bir tarafı bu caminin avlusuna bakmaktadır. (KŞS, nr. 56, s. 76, h. 1; H. 1155/ M. 1743)

Bozağaçlıoğlu Hanı: At Pazarı Kapısı dolaylarında bulunmaktadır. (KŞS, nr. 48, s. 18, h. 5; H. 1130/ M. 1718)

Hilmi Efendi Hanı: Bir dükkan icaresine konu olan belgede bu han mekân adı olarak geçer. At Pazarı Kapısı dolaylarında bulunmaktadır. (KŞS, nr. 41, s. 16, h. 1; H. 1116/ M. 1704)

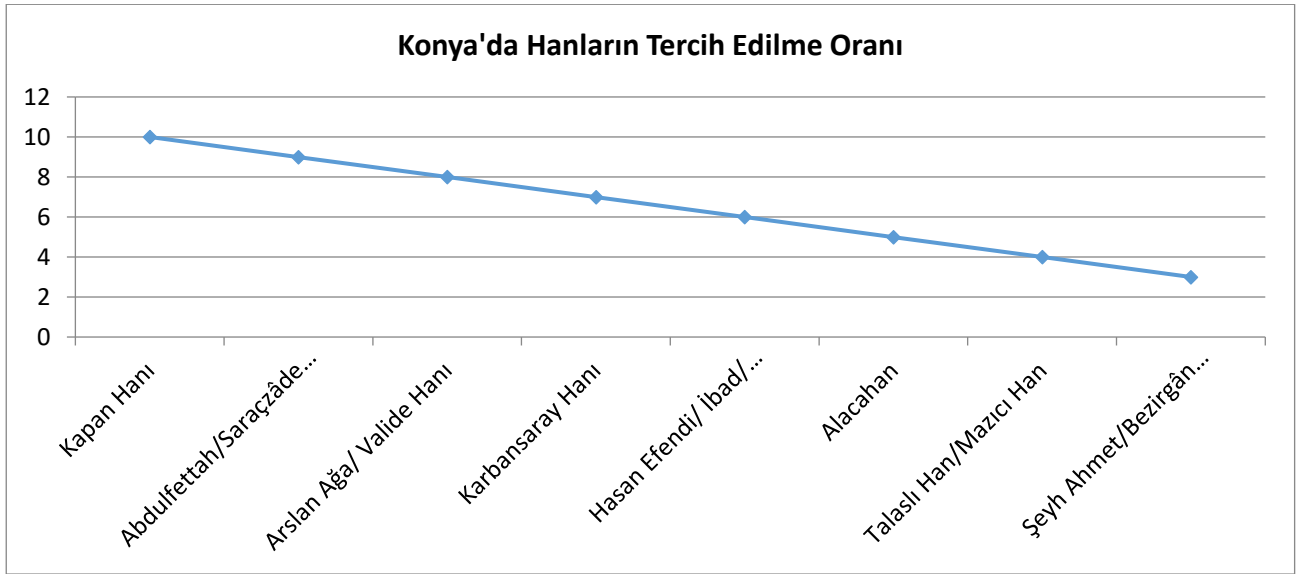
Talash Hanı/Mazıcı Hanı: Bu handa Müslüman konuklar ikamet etmektedir. (KŞS, nr. 53, s. 250, h. 2; H. 1149/ M. 1737; nr. 44, s. 156, h. 1; H. 1121/ M. 1709) 5 Mart 1715 tarihli bir belgeden Debbağhane Mahallesi'nde olduğunu öğrendiğimiz han, bu tarihte harap durumdadır (KŞS, nr. 45, s. 196, h. 5; H. 1127 /M. 1715) Harap haldeki hanın 4 hissesinden bir hissesine sahip olan Mehmet bin Receb, bu hissesini İsmail Çelebi'ye 22 kuruşa satmıştır. Han'ın ismi hakkında bir belgede; ... *Konya'da Talâsh Hanı* demekle *ma'rûf Mazucu Hanı*... şeklinde her iki ismi birden belirtilmiştir. (KŞS, nr. 47, s. 159, h. 1; H. 1128/ M. 1716)

Debbağlar Mahallesi'nde bulunan handa daha çok deri tüccarları kaldığı için ve deri malzemesinden biri olan mazı burada alınıp satıldığı için *Mazıcı Hanı* diye isimlendirilmiş olmalıdır. Yukarıda bahsi geçen belge bu konuya da ışık tutmaktadır. Aslen Diyarbakır ahalisinden olup, ticaret sebebiyle Konya'da bulunan Hacı Mehmet bin Hacı Osman, Debbağ Ahmet bin Hacı Mehmet'ten iki ay önce her kantarı 85 kuruş olmak üzere kendisinden satın aldığı iki kantar mazı bahası olarak 170 kuruş talep etmesi bu handa gerçekleşmiştir. (KŞS, nr. 47, s. 159, h. 1; H. 1128/ M. 1716)

Arıkoğlu Hanı/Şerafeddin Hanı: Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından tamir ettirilen Şerafeddin Camisi zaman içerisinde tekrar harap olunca Yediler Mahallesi'nden *Arıkzâde* adıyla şöhret bulan Eymür oğlu Mehmet Çavuş isimli hayırsever, camiyi yeniden yaptırmaya karar vermiştir. Ciddi bir kaynak hazırlamış fakat ömrü vefa etmeyince oğlu Memi Çavuş (Arıkoğlu Mehmet), 1636 yılında, babasının bıraktığı yerden devam ederek camiyi yaptırmış ve camiye gelir sağlamak maksadıyla da iki katlı, kerpiç; dükkanları ve ahırları olan bir han yaptırarak vakfetmiştir. (Konyalı: 550; Küçükdağ: 21) Han'ın mevki, Şerafeddin Camii'nin doğusunda mahkeme binası önünde idi. Şerafeddin Camii vakfı olduğundan *Şerafeddin Hanı* olarak da biliniyordu. Han odası satışında bu hanın adına rastlıyoruz. (KŞS, nr. 48, s. 18, h. 5; H. 1130/ M. 1718)

Erbaoğlu Hanı: *Konya Şerafeddin Cami evkafından Erbaoğlu Hanı*... şeklinde bir sicil kaydında bahsi geçer. İki katlı olduğunu kavradığımız hanın 12 dükkanının bina ve tamirâtı için 230 kuruş masraf çıkarılmasına ilişkin bir belge örneği mevcuttur. (KŞS, nr. 54, s. 178, h. 2; H. 1151/ M. 1739)

Konya'ya uğrayan tüccarların konaklamaları ve ticarî ürünlerinin satışını gerçekleştirdikleri hanlar arasında sıklıkla tercih edilenleri bir grafik üzerinde inceleyecek olursak;

Grafik 1. 18. Yüzyılın İlk Yarısında Konya'da Tüccarların Tercih Ettikleri En İşlek Hanlar (KŞS, 39-57 Numaralı Defterler)

Tablo 2. 1700-1750 Tarihleri Arasında Konya Hanlarının Nitelikleri (KŞS,39-57 Numaralı Defterler)

Ticari Mekânlar	Niteliği	Satışı Yapılan Ticari Meta	Oda Sayısı	Tüccarların Mensubiyeti	Dini
Kapan Hanı	Ticaret	Hububat ticareti	---	Müslim	
Bedesten	Ticaret	Çuha Kumaş satışı	---	Müslim, Gayrimüslim	
Karbansaray Hanı	Konaklama-Ticaret	Şam, Hicaz Eşyası	20	Müslim	
AbdulfettahÇavuş/Saraçzade Hanı	Konaklama-Ticaret	Aba, çuha, ipek satışı	35	Müslim	
ÇelebiEfendi Hanı	Ticaret	Duhan/Tütün satışı	23	Müslim	
HasanEfendi/İbad/Çaylıoğlu Hanı	Ticaret	Köle satışı	69	Müslim, Gayrimüslim	
Arslan Ağa Han/ Valide Hanı	Konaklama-Ticaret	Kumaşboyası, kapama, attar eşyası	64	Müslim, Gayrimüslim	
Dedemoğlu Hanı	Konaklama	-	10	Müslim	
Cebecioğlu Hanı	Konaklama	-	---	Müslim	
ŞeyhAhmetEfendi/Bezirgan Hanı	Konaklama	-	57	Müslim	
Alacahan	Konaklama-Ticaret	-	5	Müslim, Gayrimüslim	
Nakibzade Hanı	Ticaret	-	---	Müslim	
TalashHan/Mazıcı Han	Ticaret	Debbağ malzemesi- mazı satışı	---	Müslim	
Yenihan	Ticaret	Keçe Satışı	57	Müslim	
ArıkoğluHanı/Şerafeddin Hanı	Ticaret	-	---	Müslim	
Erbaoğlu Hanı	Konaklama	-	12	Müslim	
Küçükhan	Konaklama	-	---	Müslim	

3. SONUÇ

Konya, Osmanlı devrinde onyedinci yüzyıl sonrasında çok geniş çevrenin ihtiyacını karşılayan bir sanayi üretim merkezi ve pazar şehri olmuştur. Kent, ticaret yolları güzergâhında, Anadolu'nun elverişli iklim koşullarına sahip bir mevkide yer almaktaydı.

Kentlerde ticarî faaliyetler için tesis edilen çarşı, pazar, bedesten ve şehriçi hanları, nasıl ki tüccarlar için korunma, konaklama, beslenme, para kazanma mekânı olarak önem arz etmekteyse; aynı şekilde kervan yolları güzergâhında yer alan kentler arasında yolculuk yapanlar için ve ordunun sefer güzergâhında uğrak yeri olması dolayısıyla da menzil hanlarının bina edilmesi önem arz etmekteydi. Konya da sahip olduğu bu ticarî mekanları yanında menzil hanlarıyla da ordu için önemli bir yere sahipti. Kent, sağlam kulelerle çevrelenmiş ve çarşı-pazar-hanlarla burada ticarî alt yapıları tesis edilmiştir. Kentin yerleşik tüccar grubu kent kapalı çarşısı hükmündeki *Bedesten*'de faaliyet yürütürken; şehir dışından gelen tüccar grubu ticaret

yapmak için şehir içinde belirli ürünlerin satışında uzmanlaşmış *şehiriçihan* odalarında faaliyet yürütmekteydiler. Kentlerin iâşesinin temini taşradan ve kent çevresinden getirilen ürünlerin çarşı ve pazarlarda satılmasıyla gerçekleştirilmekteydi. Dolayısıyla da bu kentte çok sayıda şehir içi hanı, çarşı ve pazarın varlığına rastlıyoruz. Konya'ya gelen tüccarlar şehirde Alaaddin Tepesi ile Mevlana Türbesi arasında kalan bölgedeki hanlarda birer oda kiralyorlardı. Çalışmamız neticesinde Konya'da genellikle yerli tüccarın şehir içinde kendi esnaf çarşı ve pazar yerlerinde faaliyet yürüttüğünü saptamış bulunmaktayız. Yer alan bazı ürünlerin menşei her ne kadar yabancı kökenli olsa da bu durumu kentin transit ticaret merkezi olmasıyla ilişkilendirebiliriz. Bunun yanında Hac kervanları da bu güzergâh üzerinden geçiyor, bu doğrultudaki ticarî ürünler kentte pazarlanma imkanı bulup alıcılarıyla buluşuyor ve kentin ihtiyacı bu suretle gideriliyordu.

KAYNAKÇA

Konya Şer'iye Sicilleri, 39- 40- 41- 42- 43- 44- 45- 46- 47- 48- 49- 50- 51- 52- 53- 54- 55- 56- 57 nolu defterler

Atsız (2011) *Evliya Çelebi Seyahatnamesinden Seçmeler*, (Ötüken Yayınevi,Ankara.)

Aygün N (2005) *Onsekizinci Yüzyılda Trabzon'da Ticaret*, 1.Baskı, (Serander Yayınları,Trabzon)

Baykara T (1985) *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara)

Cin H (1989) *Türk Hukuk Tarihi-II*, (Timaş Yayınları, İstanbul)

Çelebi E (1314) *Seyahatname-II*,(İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul)

Dağlı Y, Kahraman S.A, Dankoff R (2005) *Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 306, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 462, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 452 Numaralı Yazmaların Mukayeseli Transkripsiyonu-Dizini*, (1093/1682), 9.Kitap,1.Baskı/ Evliya Çelebi Derviş Mehmet Zıllı,(Yapı ve Kredi Bankası Yayınları,İstanbul)

Ergenç Ö (2012) *XVI. yy'da Ankara ve Konya*, (Tarih Vakfı Yurt Yayını, İstanbul)

Ergenç Ö (1995) *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı-XVI.Yüzyılda Ankara ve Konya*, (Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, Ankara)

Ergenç Ö (2012) *Osmanlı Tarih Yazıları: Şehir,Toplum,Devlet*, (Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul)

Faroqı S (1994) *Osmanlılarda Kentler ve Kentliler*, 2.Baskı, çev.N.Kalaycıoğlu,(Tarih Vakfı Yurt Yayınları,İstanbul)

İnalcık H (1994) İstanbul'un İncisi Bedesten, *İktisat ve Din*, haz. M.Özel, (İz Yayıncılık, İstanbul:119-136)

İnan N (1999) Konya'nın Coğrafi Yapısı ve Tarihi Coğrafyası, *Milli Mücadeleden Günümüze Konya(1915-1965)*, C.I, edit.S.Sakaoğlu, Y.Semiz ,O.Akandere,O.Siviloğlu, (Arı Ofset Matbaacılık,Konya:1-59)

Konyalı İ.H (1964) *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, (Yeni Kitap Basımevi,Konya)

Küçükdağ Y (1989) Lale Devrinde Konya, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Konya.

Küçükdağ Y (2004) Konya Kalesi'nin Ahmedek Bölümü'ne Dair, *Konya Şehrinin Fiziki ve Ekonomik Yapısı-Makaleler I*,(Selçuklu Belediyesi Yayını, Konya)

Oğuzoğlu Y (1987) Anadolu Şehirlerinde Osmanlı Döneminde Görülen Yapısal Değişiklikler, *V.Araştırma Sonuçları Toplantısı I*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara: 6- 17)

Oğuzoğlu, Y (1980) 17.Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerinde Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Anabilim Dalı, Ankara.

Önder M (1962) *Mevlana Şehri Konya*, Konya Valiliği Yayınları, Konya.

Öztürk S, Osmanlı Döneminde Konya Ekonomisine Dair Tespitler, *Osmanlı Döneminde Konya*, edit. Y. Küçükdağ, (Konya: 93-110)

Sak İ (1989) Konya'da Köleler(16.Yüzyılın Sonu 17.Yüzyıl), *Osmanlı Araştırmaları IX*, İstanbul:159-197)

Uz M.A, Doğan M (2010) Belgelerle Adım Adım Eski Konya(10), *Merhaba Gazetesi Akademik Sayfalar*, C.10,S.18 .

Ekler**Ek-1:** Konya' nın Ticari Mekânları

Konya'da Ticaretin Yürütüldüğü alan Mevlana Türbesi'nden Başlayıp Aziziye Camii'ne giden güzergâhta Kapu Camii ve Alaattin Tepesi'ni de içine alan mekândır. Bugün bu mevkide hanların varlığına rastlayamıyoruz. (Fotoğraf: Rümeysa Kars)

Konya Saman Pazarı Mevkii (Fotoğraf: Rümeysa Kars)

Dedemoğlu/ Dedeler Hanı'ndan Bir Görünüm(Fotoğraf: Rümeysa Kars)

Bugün Bedesten Çarşısı Olarak Bilinen Çarşıdan Bir Görünüm(Fotoğraf: Rumeysa Kars)

Mecidiye Hanı'ndan Bir Görünüm(Fotoğraf: Rümeyza Kars)